

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an 3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericescă-politică.

Insertiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii»

în
Blaș.

Anul V.

Blaș 6 Aprilie 1895.

Numărul 14.

Regim teroristic.

Când ministerul Bánffy și-a prezentat programul său în parlamentul țării, a făcut promisiunea solemnă, că va împlini pretensiunile naționalităților nemagiare, întru cât acelea ar fi întemeiate pe legile țării.

Noi de atunci am accentuat în coloanele foii noastre, că această promisiune va rămâne literă mormântă.

De ce ne-am temut, nu am scăpat. Ministerul Bánffy în loc să ușureze starea de nesuferit, creată poporilor nemagiare de guvernele anterioare, a agravat-o încă și mai mult, mai virtuos în ceea ce privește pe Români.

Persecuțiunile pornite în contra inteligenței române dela procesul memorandumului încôce nu numai s'au înmulțit sub guvernul Bánffy, ci au îmbrăcat și o formă neobicinuită. Nu este destul, că se aruncă omenii în temnițe pentru proteste de nimica, ci guvernul voesc să folosească înseși auctoritățile bisericesci ca instrumente pentru nefericirea și terorizarea preoților și învățătorilor români.

Primim într'adevăr din mai multe părți informațiunea, că cutezarea guvernului a mers până acolo, încât a cerut dela auctoritățile bisericesci, să suspendeze ori să transfereze înalte funcțiuni pe preoții și învățătorii români, cari au avut curajul a se afirma și a lucra ca Români.

Este acesta cea mai miserabilă

procedură din partea unui guvern, care are la dispozițiunea sa gendarmi, procurori, temnițe și sute de alte mijloace pentru terorizarea cetățenilor.

Se vede apriat, că acolo, unde guvernul nu află motive suficiente pentru a nimici pe ore cine prin procurori și temnițe, acolo cercă, să afle un alt factor, care să lea asupra-și odiul persecuțiunii și nedreptății.

Acosta dovedesce ură față cu tot, ce este românesc, și perfidie ne mai pomenită.

Numai un guvern, care uresce preste măsură pe Români, nu se mulțamește cu persecuțiunile, ce le poate înscena cu ajutorul organelor sale și a întregii puteri de stat, ci recurge la o auctoritate, care nu stă la dispozițiunea lui. Asemenea numai un guvern condus de cea mai perfidă politică poate veni la idea, să nimicescă pe frații de un sânge unul prin altul.

Caracteristic este în procedura acesta și disprețul, cu care se poartă guvernul față cu auctoritățile noastre bisericesci. Suntem adecă convinși, că cu pretensiuni ca cele indigitate guvernul nu ar păși nici odată la o auctoritate bisericescă magiară, ér când o face acesta față cu o auctoritate română, el ne arată, că o socotesce inferioară auctorităților bisericesci magiare.

Causele, pentru cari Români sunt espuși la atâtea persecuțiuni, sunt de tot neînsemnate.

Un cântec românesc este destul,

ca comune întregi să fie espuse șicanărilor și persecuțiunilor. Crima cea mai mare, ce s'a comis de es. în Tiur, este cântarea românescă, și pentru acesta este ținută întregă comuna în agitațiune continuă de aproape un an de zile din partea organelor administrative.

Fiecare popor își are cântecele sale, espresiunea idealurilor, pentru cari el se însuflețesce. Românilor nici astfel de cântece nu le este iertat a mai avé, dacă voesc, să nu fie tiriți în temniță.

Avem o grămadă de Români aruncați în temnițe. Familiile acestora au lipsă de ajutorii din partea tuturor Românilor. Dar cine colectează ori contribuie pentru un atare scop nobil și uman, nu este sigur, că nu va fi pedepsit fără cruțare.

Când a murit Kossuth Lajos, detronatoriul familiei domnitore, îndată s'au început colecte în totă țara pentru a-i ridica monument. Nimeni nu a împedat aceste colecte. Dar când și Români voesc, să colecteze bani pentru monumentul lui Iancu, care s'a luptat pentru tron și în contra cutropirii nemului românesc de șovinismul panmagiarisator, ministrul pornesce în contra acestei acțiuni patriotice cea mai aprigă luptă, amenințând pe toți Români cu temnițe și cu amende în bani, dacă vor contribui ceva pentru monumentul amintit.

Tôte confesiunile din țară primesc ajutóre de bani din țeri străine. Gu-

Feuilleton.

Florile sfintei Scripturi.

I.

Una dintre podóbele cele mai de frunte ale grădinilor noastre sunt florile. Tot așa era și la Romanii și Elinii cel vechi. Folosirea de tot enormă a florilor a făcut, ca cultura florilor să fie o profesiune forte proventuosă. Cel ce aducea o veste veselă, aselea se încununa cu flori. La ospete și la bachanalii cununile de flori erau una dintre recerînțele cele mai de frunte. Toți, cei ce aduceau jertfe, se încununau cu flori, și animalele de jertfă și altarele încă se împodobiau cu cununii de flori. Scut este, că învingătorii încă se încununau cu flori. Ușile mirilor se împodobiau cu girlande de verdéță și de flori. Mirele, mirésa și însoțitorii lor purtau cununii de flori. Dar nici la solemnitățile funebrale nu lipsiau florile. Casa, în care era mortul, mortul însuși, conștiugul, rugul, mormintele se împodobiau cu flori. În satele, prin cari trecu óstea lui Alexandru întorcându-se din India, au trebuit să se așternă drumurile cu flori și cununii. Înainte a mers regele cu prietini săi și cu

garda sa, toți în căruțe și împodobiiți cu flori și cununii. Apoi a urmat óstea, asemenea în căruțe și împodobiiți cu flori și cununii. Când a sosit în Roma vestea despre mórtea împératului Otho, poporul a purtat icónele împératului Galba încununate cu laur și cu flori dela un templu la altul, érá în locul, în care a fost curs sângele lui Galba celui lovit de mórte, poporul acum a ridicat o colină de cununii (Tacit. Hist. II, 55).

În Orientul cel vechiu nu aflăm o predicție așa de mare pentru flori și pentru cultivarea lor. Escepție forméză Egiptul, a cărui monumente cuprind unde și unde daruri de jertfă stătátore din flori, și India, dar numai în cântările erotice, în cari frumoșele se representă împodobite cu flori. Florile în Orient erau prea de tóte zilele: fiesce care luncă ofería aspectul unei grădini de flori. Ele erau prea puțin aromatice: uleurile cele fine oferiau mirosuri plăcute cu mult mai intensive. Florile erau prea trecétore: temperatura cea înaltă le nimicia prea iute. Afară de câteva flori și plante, cari aveau un caracter simbolic fórte hotărít (în Egipt lotosul și papyrul) ori serviau de model pentru ornamentică (crinul și caprifoiul în monumentele Asiriei) florile pe lângă tótă frumșeta lor cea strălucită abia le osebiau

ómenii de „érba câmpului, carea astăzi este și mâne se aruncă în cuptoriu” (Mt. 6, 30). Ele preste tot erau un simbol al nestatorniciei lucrurilor. De aceea la prilejuri de veselie Orientalii nici odată nu impletiau cununii de flori. În Cântarea cântărilor 3, 11 adevérat că cetim acestea: „Ieșiți, fetele Sionului, și vedeți pe împératul Solomon cu cununa, cu carea l-a încunurat pe el mama lui în ziua nuntei lui și în ziua veseliei inimii lui.” Dar cununa asta nu a fost de flori, ceea ce se vede din esplicarea tradițională a rabinilor referitóre la cununa acesta a lui Solomon. Mirésa Evreii o numiau „kallah”, ceea ce adevérat că ar pute să însemne și „încununată”, dar în realitate însumă „impletită” în familia, în care întră ea părăsindu-și casa părintescă. Așa se esplică decí ușor, cum de s'au conservat la Orientalii numiri de flori așa de puțin. Ele în limba evreescă nu trec preste numărul de cinci.

II.

Acestea cinci numiri încă nu sunt de tot hotăríte. Nici chiar crinul, care se amintesce mai adese ori ca alte flori în s. Scripturá, nu forméză escepție în privința asta. Crinul evreesce se chemă „șușan”. Acest

vernul se bucură, dacă aceste ajutoare sunt multe și grase pentru unitarii și calvinii magiari. Românii înse dela guvernul nostru nu primesc nici un ajutoriu nici pentru școle, nici pentru biserici afară de unele dotațiuni sistematizate înainte de era constituțională. De afară încă nu le este iertat, să ceară nici să primescă, și acum de curând ministrul de culte și instrucțiunea publică a dat ordin, să se erueze, cari biserici și cari școle române capătă ajutoare din țeri străine.

După ce nici numele de națiune română nu-ți este iertat a-l mai pronunța fără a trece de trădătoriu; după ce de drepturi politice pentru Români ca popor nici urmă nu mai este în totă țara; după ce Românii și ca indiviđi și cetățeni, dacă țin la némul lor, nu se împărtășesc de beneficiile statului în proporțiune dréptă cu celealalte popóre conlocuitoare: acum nu mai rămâne alta, decât ca prin terorism și întemnițări să se omóre și consciința de Român în pepturile acelora, cari n'au avut fericirea de a se nasce Magiari.

Acésta este ținta, care o urmăresce guvernul lui Bánffy. Înse în loc ca să ajungă la acéstă țintă nebună, el nutresce tot mai mult ura și urgia între popórele țerii și duce patria comună spre o mare prăpastie.

Dumneđeu nu ajută acelora, cari calcă în picioare legile firii și legile moralei. Și fiindcă estermizarea unui popor nu se póte întâmpla fără a se vătéma aceste legi, suntem de convingere, că și guvernul lui Bánffy va căde cu rușine, pentru ca mai curând ori mai târđiu să căpétăm un guvern, care condus de principiile moralei adevărate, să restabiléscă dragostea, încrederea și bunaînțelegere între tóte popórele patriei pe basa egalității, frățietății și dreptății.

Din congregațiunea comitatului Albei inferioare.

În 30 Martiu a. c. s'a ținut adunarea generală de primăvară a comitatului Albei inferioare.

La acésta s'au prezentat dintre Românii numai dnii: Gavrilă Pop canonic, Dr. Augustin Bunea secretariu mitropolitan, Dr. Vas. Hossu și Iuniu Brut Hodoș directorul „Patriei”, toți din Blaș.

Tóte obiectele dela ordinea țilei în număr de 59 s'ar fi primit fără discutiune, dacă membrii români nu și-ar fi ridicat glasul la două puncte din program. Semn învederat, că din congregațiunii a perit spiritul dătător de viață și interesul viu de odinióră cătră afacerile administrațiunii publice.

La punctul 3 din program comitetul permanent a propus, ca ministeriul cădut al lui Dr. Wekerle să fie salutat prin o adresă, în care să se accentueze meritele, ce și-lea căștigat pentru țară, și să i-se exprime recunoscință.

Aci s'a ridicat dl canonic Gavrilă Pop și a cerut, ca acest punct să se lea dela ordinea țilei. El a ținut între altele: Membrii români ai congregațiunii nu se pot învoi, să se salute și laude un guvern, care a adus cele mai periculoase legi pentru naționalitățile nemagiare, cum este legea despre asile, legea despre căsătoria civilă, și despre matriculele de stat. Românii nu se întristéză, ci se bucură, că a cădut un guvern, care totdeauna s'a nisuit, să stirpéscă naționalitățile și să realizeze idea de stát magiar național, care nici odată nu se va puté realiza, pentru că este utopie.

Tótă mișcarea pentru conservarea și dezvoltarea individualității națiunii române guvernul lui Wekerle a timbrat-o de antipatriotică și dacoromanistică, și aceia, cari au luptat pentru realizarea aspirațiunilor poporului român, au primit ca resplată tot felul de șicanări, persecuțiuni și întemnițări. Acestea au amărit adânc pe Români, tocmai pe cum odinióră persecuțiile nemților îndreptate în

contra bărbaților politici ai Magiarilor l-au amărit și revoltat pe aceștia. Înzădar de Ungurii, că ei nu persecutéază poporul, ci numai pe agitatorii poporului român, că inteligența românească, care conduce poporul român în tóte mișcările naționale, încă face parte din acela, și loviturile date inteligenței române le simțesc și poporul, a cărui fi sunt toți, cei ce luptă pentru cauza lui.

Din motivele acestea dl Gavrilă Pop cere din nou, ca adresa proiectată pentru ministeriul cădut al lui Wekerle să se lea dela ordinea țilei.

Se înțelege dela sine, că membrii magiari și jidani au primit cu însuflețire propunerea comitetului permanent, și astfel propunerea dlui Gavrilă Pop a cădut.

La punctul 11 din program comitetul permanent a propus, ca raportul vicecomitetului despre administrațiunea comitatului în decursul anului 1894 să se lea la cunoscință, exprimându-se vicecomitetului și oficialilor din centrul multămită și recunoscință.

La punctul acesta Dr. Augustin Bunea a reflectat următoarele:

Vicecomitele comitatului nostru merită recunoscință, pentru că ne-a prezentat un raport detaliat, din care putem cunoște activitatea organelor administrative în toți ramurile administrațiunii publice. Înse cu părere de rău trebuie să declar, că Românilor prezenți în acéstă adunare li-s'a causat foarte mare durere vędând, că la pagina 8 din raportul acesta tótă mișcarea politică a Românilor preste tot și în special a celor de pe teritoriul comitatului nostru este prezentată într-o lumină sinistră și tendențioasă, care póte se duce pe cei ce nu cunosc poporul român. Domnul vicecomite vre, să facă pe cetitorii raportului său, să credă, că poporul român constă din două clase: una de agitatori fără suflet în contra statului, a constituțiunii, a legilor esistente și a poporului magiar, alți de țeranii proști fără cultură, bunii de exploatat în tóte direcțiunile.

Protestez în contra acestei distincțiuni tendențioase, pentru că întreg poporul român

cuvint l'au tradus mai ales cu „crin” (*κρίνον*, liliu), dar și cu „corona împărătescă” (*fritillaria imperialis*), cu „tulipan” (*lilium chalcedonicum*, tulpia gesneriana) și cu „oița, flórea Pascilor” (*anemone coronaria*), ba și cu „trandafirul”. Tristram s'a hotărît pentru traducerea cu „oița” (*anemone coronaria*) cea în colórea parafocului. Ea este una dintre florile cele mai frumoase, se găsește în Palestina pretutindenea și e o podóbă a florei acestei țeri. Arabii o numesc susan. Din aceleși cauze recomandă altii traducerea cu „tulipanul” (*lilium chalcedonicum*) și ție, că Mântuitorul a avut acéstă flóre înaintea ochilor, când a ținut la Mt. 6, 28: „Și de haină ce vă grijiiți? Socotiți criniile câmpului, cum cresc: nici se ostenesc, nici torc, érá ție voué, că nici Solomon întrú tótă mărire sa nu s'a îmbrăcat ca unul dintru aceștia.”

Cu tóte acestea vom preferi traducerea tradițională cu „crin alb”. Cuvintul *șusan* îl aflăm în s. Scriptură și ca numele unei cetăți. Neemie 1, 1: „Eram în Susana Avira.” Estira 1, 2: „Când a ședut în scaun împăratului Artaxerxe în cetatea Susis.” Dan. 8, 2: „Eram în Susa cetatea cea împărătescă, carea este în țara Elamului.” Cetatea asta a fost strălucita reședință de érnă *ra Souda* a împăraților Persiei. Numirea ei Grecii o derivă espres dela „suson” (*σοῦσον*, pl. *σοῦσα*) și ție, că acest cuvint e persesc și însemnă „crin”. I-s'a dat cetății acest nume, pentru că ea era zidită în mijlocul unei grădini enorme de crini și trandafiri. Grecii au

adoptat cuvintul străin „suson” și au numit cu el „crinul alb” (Athen. XII, c. 1; Dion. Scholastis ad vers. 1074 la Cels I, p. 385; Dioscoride III, c. 116: *οἱ δὲ σοῦσιον καλοῦσι κρίνον κρίνον*, „ei numesc susion crinul alb”). După ce susan însemnă deci întrú adevăr crin, după ce patria ei are să se cerce pe scoboriturile apusene ale poddeului persesc, și după ce la Frigi cei de viață arică, cari nu erau Elini și se numără între locuitorii cei mai vechi ai Asiei mici, același cuvint încă însemna crin întocmai ca și la Arabi până în ziua de astăzi, putem ție, că și evreescul „șusan” însemnă „crin alb”. Crinul alb în Palestina se cultiva în grădini. Cânt. 6, 1: „Frătorul meu s'a pogorit în grădina sa la năstrăpile mirosului, să pască în grădină și să culégă crini, eu frătorului meu, și frătorul meu mie, cel ce pasce între crini.” Dar el creștea și selvatic. Cânt. 2, 1: „Eú flórea câmpului, crinul văilor. Ca crinul între spinii, așa e iubită mea între fete.” Așa creștea el și în țările noastre în Palestina. Asta se întâmplă în Orient și cu alte flori, și prin acésta se deosebesc luncile Orientului în chip foarte caracteristic de luncile noastre. Păușii crinilor, chiar și ai celor din grădini, se tăiau și se aruncau în foc, și așa și crini erau ca „érba câmpului, carea astăzi este și mâne se aruncă în cuptoriu” (Mt. 6, 30).

Deja de mult s'a făcut observarea, că crini înfloresc în colorii diferite. Călătorul Wetzstein a vędut în Hauran, spre resărit dela Damasc, crini foarte frumoși de colóre

violetă închisă. Cu tóte acestea nu alta, fără numai neasemenata colóre albă și mirosul foarte plăcut al crinului a făcut, ca flórea acésta să fie recunoscută de regină între flori până nu i-s'a sculat ca rivală rosa și nu i-răpît scaunul regesc. Dar și după desastrul acesta crinul totuși și-a păstrat frumoasa însemnare simbolică. El însemnă frumusețe virginală neatinsă. Cânt. 2, 1: „Eú flórea câmpului, crinul văilor. Ca crinul între spinii, așa e iubită mea între fete.”

Homer cunóște numai crinul alb, și numesc *κρίνον* (liliu) și ție despre el, că e „minunat la vedere”. Pelea lui Aias ție el, că e „albă ca crinul”. Colórea albă presupune și mitul despre nascerea crinului. Din peptul deștei Iuno, carea durmia, curgeau încă lapte și roiu, după ce pruncul Hercules se săturase. Ce a rămas din laptele acela pe ceri, s'a făcut calea laptelui, érá ce a curs pe pământ, a produs crini. Aristofan pune crinul alături cu trandafirul (Nub. 911). Virgil lasă albinele, să sbóre în jur de crinul alb („apes aeate serena floribus insiduum variis et candida circum lilia fundantur” Aen. VI, 707). Pliniu ție: „Aprópe așa de nobil ca și trandafirul este crinul. El începe, și înfloréscă pe vremea, când trandafirii sunt deja deplin desvoltați, și atunci stând între ei oferesce un aspect minunat. El e al strălucit.” Colórea asta albă curată a crinului au cântat-o de multe ori poeții lațini.

(Va urma.)

formeză un organism viu conștient de drepturile sale, o individualitate etnică, care întocmai ca și Magiarii are aspirațiunile sale politice și culturale, de cari nu se va lăpăda nici odată. Aceia, cari conduc mișcarea politică a poporului român, nu sunt agitatori, ci nisece cetățeni leali, cari voesc, să elupte și poporul român pozițiunea, ce i-se cuvine în statul nostru. Dacă domnul vicecomite pentru justificarea distincțiunii sale face alușiune la procesul memorandumului, eu sunt dator, să accentuez, că acest proces este judecat de lumea cultă din afară și chiar și de unii bărbați magiari cu minte din țară cu totul altmintea, decât cum îl judecă domnia sa. Mulți ved în acel proces o persecuțiune politică înscenată pentru o faptă leală, pentru o petițiune adresată capului încoronat al țării. Și când poporul român din comitatul acesta și-a manifestat simpatia și aderența către aceia, cari erau trași înaintea tribunalului din Cluș și treceau cu drumul de fer prin teritoriul comitatului nostru, el n'a voit, să demonstre în contra statului și a legilor, ci a voit, să dovedească, că petițiunea adresată de fruntașii săi către un factor constituțional conține adevăratele sale gravamine și dreptele sale postulate.

Românii n'au fost nici odată și nu sunt nici astăzi nepatriotici. Osămintele strămoșilor lor tocmai așa zac în pământul acestei țări, ca și ale strămoșilor dvostre. Dacă Magiarii și-au vărsat sângele pentru patrie, atunci dvostre trebuie să știți, că și sângele Românilor a îngrășat acest pământ. Românii, ca și dvostre, își aduc și astăzi tributul lor de avere și sânge pe altariul patriei.

Dacă înse Românii voesc, să treacă ca Români în țara această, nimeni nu are dreptul, să se supere ori să-i persecuteze, căci pe cum dvostre vă iubiți limba, Românii încă sunt datorți, să și-o iubească. Dacă dvostre vă dați totă silința, să faceți progrese în cultură, să vă apropiați cât mai tare de popoarele civilizate și chiar să țineți pas cu dinșele, atunci trebuie să știți, că și Românii voesc, să progreseze în cultura lor proprie națională, să o desvôlte și să o facă tot așa de înfloritoare pe pământul acestei patrii comune, cum este și a celorlalte popoare europene.

Di vicecomite accentuează în raportul său, că din partea Românilor s'au audit glasuri amenințătoare („fenygető nyilatkozatok”). La acesta reflectez, că dacă aserțiunea dlui vicecomite este adevărată, atunci pentru acele glasuri amenințătoare vina nu este a Românilor, ci a organelor administrative, cari au maltrat pe Români și i-au silit, să erumpă în cuvinte amenințătoare. Pentru nisece manifestațiuni pacifice și inofensive, câți Români n'au fost brutalizați?! Casele li-s'au încalcat de gendarmi, au fost bătuti, schingiuiti și ținuți fără nici o vină până și în temnițe. Denunțări false s'au făcut și persecuțiuni nedrepte s'au pornit mai în contra tuturor, cari au simțit și lucrat românesc. Dintr'o comună din apropierea Blășului organele administrative au tirat sute de omeni nu numai înaintea protopretorului, ci și înaintea procurorului și a judeului de instrucție, deși aceia n'au comis nici o faptă punibilă, și au trăit totdeauna în pace și iubire frățescă cu conlocuitorii magiari. Și dacă în urma acestor persecuțiuni și șicanării spiritele s'au agitat în acea comună, poate s'au audit și „glasuri amenințătoare”, ceea ce eu nu cred, apoi re-

sponsabilitatea cade pe respectivul organ administrativ, care ar trebui să dovedească mai multă prudență, mai mult tact, mai multă paciență și bunăvoință, dacă vre, ca locuitorii de diferite naționalități să trăească în armonia, iubirea și încrederea reciprocă, ce o dorește dl vicecomite.

Tot așa stă lucrul și cu cântecele naționale. Di vicecomite ne spune, că Românii au fost învățați, să cânte cântece, ce lovesc în legi („törvénybe ütköző énekekre tanítottak”).

Fiesce care popor își are cântecele sale, în cari sunt depuse gândirile sale, și simțimintele, cari fac, să palpitezze inima sa. Dacă de pe buzele Magiariilor răsună cântecele „Talpra magyar”, „Kossuth Lajos azt izente”, din cari transpiră simțimintele și aspirațiunile lor, apoi Românii își au și trebuie să și albe cântecele sale, cari să le exprime conștiința națională. A năduși această conștiință prin suprimarea cântecelor naționale, însemnează a omori un popor.

Este înse de însemnat, că poporul român nu are cântece îndreptate în contra statului și legilor. (Protestări din partea Magiariilor!) Da, dnilor! cel mai înflăcărat cântec românesc, la care poate face alușiune și di vicecomite în raportul său, și care a resunat mai adeseori în timpul din urmă, este „Deșteptă-te, Române”. Acest imn național nu conține nici un cuvânt în contra statului. Pe Magiari nicăiri nu-i amintesc. La început acest cântec condamnă iobăgia, care a ținut încătușat pe poporul român sub barbaria feudalismului tiran. Espresiunea această înse nu este îndreptată în contra legilor și a statului, căci d-vostre bine știți, că iobăgia a încetat cu anul 1848, și în contra ei a luptat chiar și Kossuth Lajos. Au dora se află alte espresiuni în „Deșteptă-te, Române”, cari nu s'ar pute suferi în gura Românilor? Nu, nici de cum! Într'o strofă se ăice: „Acum se vîră cnuta în vetrele străbune”. Această espresiune este îndreptată în contra colosalului dela Nord, care amenință esistența Românilor, tocmai ca și pe a Magiariilor. Și dacă Magiarii și-ar pricepe interesele lor, ar vedé, că apărarea în contra colosului muscălesc numai așa are șanse de reușită pentru dinșii, dacă vor trăi în pace și iubire cu Românii, fiind aceste popoare avisate unul la altul, deorece mai de toate părțile sunt înconjurate de popoare slave.

Într'altă strofă se condamnă jugul turcesc ăicându-se: „N'ajunse iataganul barbariei semi-lune?” Eu cred, că în această strofă nimic nu poate supera pe Magiari, căci ei au suferit poate și mai mult din partea Turcilor, decât Românii, și chiar și câmpiile acestui comitat au fost odinioară albite de oșele Românilor și Magiariilor, cari sub același stégău au dat pept cu armatele înfricoșate ale Turcilor.

Ar trebui deci, ca concetățenii magiari să studieze mai bine limba și literatură română, să pătrundă mai adânc în spiritul poporului român, să cunoască mai bine aspirațiunile legitime ale acestui popor, și atunci sunt sigur, că nu ori ce mișcare și ori ce cântare românescă va fi înfierată cu epitetele, de cari s'a folosit dnul vicecomite. Poporului românesc să i-se asigure esistența și dezvoltarea individualității sale naționale, și atunci a bună samă se va pune basă la bunăstarea și înflorirea patriei și la buna înțelegere și iubire între Români și Magiari, tocmai pe cum dorește dnul vicecomite.

Vicecomitele Csató János a reflectat la

acestea, că intențiunea sa nu a fost, să vatempe pe nimenia, ci numai să constate starea faptică a lucrului, și că i-ar păre bine, dacă în viitoriu nu ar fi aduz în pozițiunea de a face constatări ca cele din raport.

Cu aceste discusiunea s'a închiat, și maioritatea magiară a luat raportul vicecomitelui la cunoștință cu mulțămită.

Revistă bisericească.

Roma.

Sfinția Sa Leo XIII de curând a îndreptat o epistolă către ăiarștii catolici din Statele-Unite. În epistolă Pontificele arată, de ce mare moment este presa și în special ăiaristica în timpul nostru, îndemnând pe ăiarștii, să profeseze și apere cu zel și tărie principiile catolice.

Pentru paralisarea tendințelor subversive ale francmasonilor s'a fondat în Roma o revistă specială, care va da publicității machinațiunile perverse ale francmasonilor. Revista se numește „Revista antimasonica”.

România.

Foile magiare au lătit fama, că canonicul Dr. Cernoch dela Strigon ar merge ca episcop catolic al Magiariilor din România. Scirea această a desmințit-o curând di Cernoch. Ea înse a fost desmințită și de guvernul român. La interpelarea făcută în senat de către di Urechia ministrul Lahovari a declarat, că scirea amintită e o născocitură, deorece cele două scaune episcopesci catolice (din Bucuresci și Iași) de present sunt ocupate. Numirea unui nou episcop romano-catolic în România nu se poate face fără cooperarea guvernului român.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În ședința din 29 Martie a dietei s'a continuat desbaterea asupra petițiunilor referitoare la înfrinerea agitațiunilor în contra statului și a națiunii. Visontai Soma ăice, că în politica naționalistică trebuie să se valideze puterea statului, dar nu prin violență. Bánffy la inaugurarea actualului cabinet a declarat, că va esecuta legea de naționalități. În estensiunea permisă de interesele statului național; Visontai înse nu e aplicat a da în mâna ministeriului Bánffy periculoasa armă de a hotări după propriul arbitriu, că în ce măsură este esecutabilă cutare lege. Legea de naționalități saă e bună, saă nu e bună. Dacă e bună, să se esecute, dacă nu e bună, să se abroge. Ministrul Bánffy spune, că guvernul se ocupă cu politica de naționalități și dorește resolvirea acestei cestiuni fără cea mai mică vătămăre a ideii de stat național. Camera a primit propunerea referentului de a se străpune ministeriului cele 61 de petițiuni ale comitatelor.

Celelalte petițiuni s'au pertractat repede. La petițiunea orașului Szentes pentru academie militară cu limba de propunere magiară fostul secretariu de stat Láng Lajos e de părere, să se introducă în seminarele clericale ca limbă

de propunere limba magiară în locul celei latine, care și altcum e o limbă morță.

În 30 Martie s'a cetit rescriptul regal, prin care se declară de închisă a III-a sesiune dietală a ședințelor parlamentare de pe anii 1892—1897, și se convăcă a IV-a sesiune pe 1 April.

Camera deputaților în ședința de Marți a ales de vicepreședinți a-1 dietei pe Darányi Ignác și Berzeviczy Albert; tot atunci s'a au ales 8 notari și questorul dietei. În ședința de Mercuri s'a au constituit comisiunile parlamentare. Joi și Vineri s'a desbătut proiectul de lege cu privire la regularea discountului, și Sâmbătă se încep feriile de Paști, cari duresă până în 25. În programul dietal pentru sesiunea începută nu se cuprinde nici un proiect de lege mai de valoare, desi ar fi destul de lucru mai ales cu privire la îmbunătățirea stării economice a țerii.

România.

În parlament se desbate bugetul instrucțiunii publice. Ministrul de culte spune, că spre a da avînt progresului a luat inițiativa concursului pentru cărți didactice, a dispus confecționarea dicționarelor și tipărirea în ediții ieftine a classicilor. Mai departe a elaborat proiectul de lege pentru școlile secundare, era în privința școlilor populare dice, că după sistemul lui nu va trece nici o jumătate de generațiune, și toate școlile vor avé 2—3 învățatori.

Germânia.

Este cunoscut, că din cauza hotărîrii parlamentului de a nu lua parte la serbarea aniversării a 80-a a principelui de Bismarck președintele Lewetzov și vicepreședintele Dr Bürklin și-a dat dimisiunea. Procedându-se la alegere nouă majoritatea voturilor pentru presidentură a dobîndit-o Buol, fostul prim-vicepreședinte, era de vicepreședinți au fost aleși Reinhardt Schmidt și Petru Spahn. Alegerea acesta este caracteristică prin aceea, că centrul, care până acum a fost reprezentat la președință numai prin un vicepreședinte, de astădată a ocupat prin membrii săi și presidentura (prin Buol) și un post de vicepreședinte (prin Spahn). Alegerea acesta nu va fi făcută bună impresiune la curte. Cei aleși s'a au prezentat împăratului la 1 a c., când au fost invitați la prîndul dat la curte în onorea lui Bismarck.

Diua de 1 Aprilie, aniversara a 80-a a zilei nasterii prințului de Bismarck întemeiatorul unității germâne s'a serbat cu însfletire în Germania, ba chiar și Germanii afară de imperiū încă au celebrat acea zi. La Friedrichsruhe bătrînul excancelar a primit o mulțime de deputați. Deputațiunea studenților a constat din 4000 de persoane. În alocuțiunea ținută către studenți a dis Bismarck, că politica e ca și navigațiunea, omul nu prevede pericolele, ce-l pot întimpina; dacă a dobîndit ceva succese, are să le mulțămescă dispusțiunii dumnezeesci.

Franța.

Ura infernală a francmasonilor față de Dumneșeu și de biserică merge până

acolo, cât ei de mai mulți ani aranjază bancheturi demonstrative chiar în Vineria sfințelor Patimi. În anul acesta încă promit logele francmasonice din Paris și din alte cetăți a inscena astfel de petreceri blasfeme.

Afară de blasfemiile comise prin batjocorirea misterii sfintei noastre religii francmasonii inscenază zilnic persecutarea bisericii și a ministrilor ei. Așa în diecesa de Langres de nouă au scos din școla lor pe călugărițe înlocuindu-le cu învățătoare mirene; în Brets primariul nu a voit să predea cheile noului paroc, fiind că ar fi prea zelos; în Macornay primariul a oprit desvélirea praporului, pe care era depinsă s. inimă a Domnului Christos, sub cuvînt, că prin aceea s'ar deștepta în popor simțeminte revoluționare. Acestea se întimplă sub guvernul numit moderat.

Spania.

Noul cabinet a cerut votarea unui credit de 1,200.000 pesos pentru afaceri militare. Acest credit extraordinar e reclamat prin turburările din Cuba. Causa acelor turburări e de o parte fostul guvern spaniol, care a tot promis la îmbunătățiri și reforme salutare, dară nu a implinit nimica din ce a promis; de altă parte e purtarea oficialilor spanioli, cari storc și vexază pe locuitorii indigeni, fără de a se mai îngriji de promovarea intereselor acelora. Partidul, care de mult țintesce la totala emancipare a Cubei de sub egemonia Spaniei, a aflat de binevenită nemulțămirea poporului spre a-și ajunge scopul. Se sperază, că armata spaniolă va suprima revoluțiunea.

Regulament

pentru esamenele de cualificațiune, cari se țin la institutulă preparandial român gr. cat. din Blaș cu învățatori și învățătoarele dela școlile populare elementare române gr. cat. din archidieceasa gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș.

(Continuare.)

§. 14.

Cu ocașiunea singuraticelor scripturistice directorul desface înainte comisiunii esaminătoare și a candidaților plicul, carele conține temele privitoare la respectivul obiect, și publică tema designată, ér după aceea se retrage rămânînd în sală numai profesorul incredințat cu supraveghiarea.

După trecerea timpului prescrip pentru lucru fiecare e datoriu să-și prezenteze operatul său împreună cu impurul, chiar și dacă nu ar fi terminat.

Candidaților nu le este permis, să aducă cu sine la esamenele scripturistice decât reuisite de scris respective de desemn, ér la scripturisticele din limba germană dictionariu.

În decursul lucrării nu le este permis, să se înțelgă unii cu alții. Cel ce calcă aceste dispoșițiuni, se opresce dela continuarea esamenului. La aceste sunt de a se face atenți candidații serios cu ocașiunea începerii esamenului.

Despre esamenele scripturistice profesorii supraveghiatori duc protocol acurat, în care inferesc datul zilei de examen, tema, timpul, când s'a isprăvit cu dictatul temei și candidații s'a au putut apuca de lucru, con-

semnarea candidaților, cari lucră în sală timpul presentării operatelor și alte observațiuni vrednice de notat, pe cum și consensarea profesorilor supraveghiatori în ordinul cum se succedză.

Acest protocol după terminarea tuturor esamenelor scripturistice se subscrive din partea directorului și se aclude la actele privitoare la examen.

§. 15.

Operatele scripturistice le censurază și le clasifică profesorii respectivi de specialitate, cele de pedagogie pe lângă profesorul de specialitate și cel de limba română, ér calculi combinați de ei și aștern comisiuni esaminătoare spre încuviințare.

§. 16.

Comisiunea esaminătoare mai înainte de începerea esamenului verbal se întrunesc într'o conferință și cu majoritate de voturi statoresce:

a) rezultatul final al esameiului scripturistice și enunță ca în consecință, cari candidați se admit la esamenul verbal;

b) care candidat ar fi, să se esamineze mai cu de-amănuntul din vreun obiect ócreare.

Dacă președintele comisiunii esaminătoare nu e de aceeași părere cu majoritatea comisiunii în privința vreunui calcul din un obiect, care nu e obiect de examen la verbal, póte pretinde, ca respectivul candidat să fie supus la examen verbal din acel obiect. Președintele statoresce ordinea esameiului și designază notarii pentru esamenele verbale.

§. 17.

Acel candidat, ale cărui operate scripturistice toate au fost clasificate cu cel puțin suficient, se admite la examen verbal. Cel ce a obținut calcul de nesuficient din operatul pedagogic, se consideră de cădut și nu póte fi admis la examenul verbal. De cumva candidatul a obținut din celelalte operate scripturistice cel mult trei nesuficienți, póte fi admis la verbal, dar din obiectele respective are să fie esaminat mai strict; ér de cumva abstracție făcînd dela operatul pedagogic mai multe de trei operate l-ar fi clasificate cu nesuficiente, nu póte fi admis la verbal.

§. 18.

Esamenul verbal de ordinar se estinde numai la următoarele obiecte:

1. Religione și moral.
2. Pedagogie.
3. Metod.
4. Limba română și literatura ei.
5. Limba magiară.
6. Istoria patriei și istoria universală.
7. Constituțiunea patriei.
8. Geografie.
9. Matematică.
10. Cant, rit și tipic.
11. Petru barbați: examen practic de gimnastică și comandă.
12. Pentru femei: lucrare practică de lucrul de mână femeesc.

Ce privesce estensiunea esaminării, și dătătoriu de ton planul de învățămînt. La examenul din pedagogie să arete candidatul, că e orientat cu privire la legile psihologiei mai momentóse, și că este în stare a le aplica în casuri singuratic; că cunosce legile didacticei și metodice, organizațiunea școlii populare, mijlocele auxiliare ale instrcțiunii din școla poporală și aplicarea acelora.

Din limba magiară candidatul are s

vedereze, că și-a însușit-o atât în vorbire și în scriere în așa măsură, încât să o poată propune în școala populară. (§. 2 Art. 12 lege XVIII ex 1879)

Esamenul de calificare relativ la limba magiară este scripturistic, verbal și practic.

Esamenul scripturistic premerge esamenul verbal și are de scop aceea, ca să se poată judeca, oare candidatul are cunoștința suficientă din gramatica limbii magiare și oare în stare a-și exprima și în scris ideile sale în limba magiară.

Inspectorul școlastic ori substitutul lui ia parte la conferința, în care se stabilește rezultatul esamenului scripturistic. Candidatul, care la esamenul scripturistic din limba magiară dovedește rezultatul nesuficient, nu poate fi admis la esamenul verbal.

Ce se ține de cunoștințele de limba magiară, ce au să se pretindă de la candidat cu ocaziunea esamenului de calificare, este însemnat, că în privința aceasta are să se urmeze de normă estensiunea, ce s'a dat limbii magiare în institutul preparandial, înseamnă că minim trebuie să se pretindă de la candidat, să se vorbească pe lângă vorbire magiară înțelegibilă (szabatos) și precisă (szabatos) să cunoască limba magiară în așa măsură, încât să fie capabil a o propune așa, pe cum prescrie școala de învățământ pentru școlile cu limba magiară propunere nemagiară, publicat cu ordonanța ministerială de dat 29 Iunie 1879 Nr. 7284. La examinarea candidaților din limba magiară inspectorul școlastic regesc ori substitutul lui încă în această parte și are drept a le pune întrebări.

Cu ocaziunea esamenului practic trebuie să se observe, că oare întru cât este capabil respectivul a-și valoriza și practice cunoștințele teoretice din limba magiară, și cum scie să introducă pe prunci în cunoștința acelei limbii. Instrucțiunea practică este a se ține în vedere planul de învățământ estradat cu ordonanța citată. Esamenul candidatului numai în cazul acela se poate accepta, dacă din limba magiară atât la esamenul scripturistic cât și la cel verbal, pe cum și la propunerea practică candidatului va fi dovedit cunoștința de calificare cel puțin suficientă. Când ar lipsi această cunoștință și calificare, inspectorul școlastic ori substitutul lui denegă înscrierea și estradarea diplomei de calificare, rămânând candidatului respins dreptul de a recurge, asigurat în § 6 al legii.

Inspectorul școlastic ori substitutul lui are dreptul de a controla identitatea personală a celor supuși la examen, și în caz de lipsă să se poată prezenta documentele necesare, și le poate examina.

Din celelalte obiecte se pretinde, ca să se știe temeinic și sigur doctrinele legale și nexul, ce există între ele, și să se poată lăsa și datele mai mărunt și să se poată vedea cu deosebire chemarea de învățator popular.

(Va urma.)

Noutăți

Predarea domeniului metropolitan din din administrarea capitanei din a I. P. D. Mitropolit s'a început la Sâmbătă. I. P. Sa este reprezentat prin fratele său dl vice-colonel Iuliu Mihályi. Din partea guvernului s'a trimis ca comisar secretarul ministerial Ladislav Papp-Szilágyi și oficialul de comptabilitate Fábrián Antal.

Concurs. Pentru complinirea parohiei gr. cat. din Baia de Criș de sub patronatul înaltului Erariu reg. montan, situată în protopopiatul Halmagiului, s'a scris concurs cu termen până în 20 Aprilie 1895. Emolumentele: 1. Congrua anuală de 210 fl; 2. porțiunea canonică 2 jugere arături și fnaț și 2 jugere și 500 □^o pădure; 3. folosirea cimiteriului de circa 1 jugere; 4. dela spitalul din loc pe an 10 fl; 5. ca catechet la școala de stat pe an 30 fl; 6. ca catechet la gimnaziul gr. or. și la școala de stat pentru fete din Brad, 60—80 fl. pe an remunerațiune din fondul religios; 7. la botezul Domnului din matre și filia Brad circa 20 fl. 30 cr; 8. celelalte venituri stolare îndatinate; 9. cenz pentru cuartir parohial 50 fl. anual din fondul religios. Cu acest cenz anual poate căpăta cuartir corespunzător cu grădina de legumi, celariu, cămară și grajd pentru vite.

Fructele reformelor bisericosci-politice. Curia regescă din Budapesta în ședința din 26 Martie a respins următoarele recursuri de nulitate: 1. Recursul preotului Lepsényi Miklós condamnat la 1/3 an carcer de stat pentru crima de lesa maiestate din cauza unui articol, ce l-a scris în „M. Néplap“ din incidentul sancționării căsătoriei civile. 2. Szemecz Emil tot din incidentul sancționării căsătoriei civile a scris în „M. Allam“ articolul „Consummatum est“, în care procurorul și juriul au aflat crima de lesa maiestate, din care cauză tribunalul l-a condamnat la 8 luni de carcer de stat. 3. Barabás a scris în „Dunántul“, că Wekerle, pe când era ministru, a făcut presiune asupra contelei Batyáni-Strattman și a principelui Esztherházy Pál, ca să nu voteze în casa magnaților contra căsătoriei civile. Wekerle a intentat proces pentru vătămare de onoare, și tribunalul din Győr a condamnat pe Barabás la 6 luni carcer și 1000 fl. amendă. Aceste trei sentințe curia le-a aprobat. — Tribunalul din Arad în 20 a c. a osândit pe preotul român din Boroșineu Vasiliu Bălan la 2 săptămâni carcer de stat și 10 fl. amendă pentru agitare contra confesiunii israelite din cauză, că cu ocaziunea unei adunări preoțesci spre a protesta contra căsătoriei civile ar fi strigat: „Jos cu Jidanii!“ Așa dară fructele reformelor liberale până acum sunt numai întemnițările.

Alegătorii dietali, cari nu și vor solvi până în 15 Aprilie contribuțiunea restantă pe anul 1894, se lipsesc de dreptul electoral. „M. Allam“ face atenție pe toți cetățenii provecți cu drept de alegere, ca până la 15 a c. să și solveze contribuțiunea, fie chiar și nedrept, căci pentru acesta se poate reclama mai târziu. Pe membrii partidului popular îi rogă, ca atât la orașe, cât și prin comune să conscrie pe toți cei îndreptățiți la alegere, pe restanțierii să-i îndemne și ajute a-și plăti contribuția. Amăsurat §-lui 32 al legii electorale în luna lui Maiu comisiunea centrală va trimite în fie-care comună o comisiune specială pentru conscrierea alegătorilor. Ședințele acestei comisiuni după § 25 al legii electorale sunt publice. „M. Allam“ rogă pe bărbații de încredere ai partidului popular, ca să se prezente înaintea comisiunilor cu consemnarea, ce și-au făcut-o despre alegători, și să pretindă introducerea în listă a celor îndreptățiți, motivându-și cu documente pretensiunea lor, ca să se evite spesele, ce ar fi împreunate mai târziu cu reclamarea. Ceea ce recomandă „M. Allam“ membrilor partidului popular, recomandăm și noi bărbaților de încredere ai partidului nostru național. Deși nu participăm la alegerile dietale, totuși nu trebuie să lăsăm a ni-se ignora dreptul electoral, care îl putem și suntem datorii a-l deprinde în alegerile municipale.

Redactor la „Dreptatea“ este dl Dr. Georgiu Candrea, era dl Dr. Valeriu Branice, care și-a început Sâmbătă lungă pedepsă de doi ani în Vaț, a rămas numai editor al foii.

Din temnița dela Vaț au fost eliberați dnii Dionisiu Roman și Nic. Cristea implinindu-și pedepsa de câte 8 luni, la care au fost condamnați în procesul Memorandului.

Directorul suprem dl Kuncz Elek a vizitat Marți și Mercuri gimnaziul nostru asistând la prelegeri și ținând un examen cu școlarii din a IV-a cl. gimnazială.

Terorisări nouă În 1 a c. învățătorii din Tiar Georgiu Făgărășan la ordinul judeului de instrucție Oelberg din Alba-Iulia a fost escortat prin gedarmi în temnița de acolo sub cuvânt, că ar agita în contra Magiarilor. — Pe cum i-se scrie „Tribunet“, învățătorii din Cióra Simeon Socaciă e deținut la Alba-Iulia în carcer preventiv, pentru că pe timpul procesului „Memorandului“ ar fi scris o adresă de aderință acusaților. Adresa a fost confiscată înainte de a se speda. Cu toate acestea e urmărit atât numitul învățătorii, cât și 19 locuitori din Cióra. Cu terorisări de acestea partidul liberal nu va rezolvi cestiunea de naționalități, ci va încorda și mai mult raporturile de naționalitate.

O nouă broșură politică. Dl Eugen Brote, unul din refugiații noștri politici, a publicat de curând un studiu important despre cestiunea noastră. Studiul lucrat cu aparat științific și cu deosebită cunoștință de cauză a apărut în Berlin sub titlul: „Die Rumänische Frage in Siebenbürgen und Ungarn, eine politische Denkschrift.“ Autorul cu multă diligență a colectat datele de lipsă spre a pune cestiunea română înaintea străinătății în o lumină cât se poate de vie. Diarul „M. Allam“, care apretiează această scriere destul de favorabil, ține, că ea în adevăratul înțeles al cuvintului este un magazin de documente cu privire la cestiunea română și ca atare poate face un serviciu folositor atât istoricului cât și politicianului. În broșură se espun și probează cu documente gravaminele Românilor, și sperăm, că interesul față de suferințele popoului se va potența și în Germania.

Antisemiții în consiliul comunal din Viena cuceresc tot mai mult teren. Înainte de acesta cu un deceniu elementul liberal-jidovesc era atotputernic în consiliu. Antisemiții abia numărați câțiva ablegați din al III-lea colegiu electoral. La alegerile suplimentare din zilele trecute din 46 de mandate vacante antisemiții au obținut cu candidații lor 20 de mandate, era liberalii numai 18, și pentru 8 mandate va fi balotaj, și e mai mult decât sigur, că în o locuitor va fi balotaj. În consiliul comunal vor fi așa dară 71 liberali și 64 antisemiți. Urmarea probabilă va fi alegerea lui Lueger de viceprimar și implinirea altor dorințe juste ale creștinilor. După cum vestesc scirile telegrafice, antisemiții au învins și la balotaj. O scire mai detaliată spune, că la balotaj antisemiții au mai câștigat 4 mandate.

Atentat asupra monumentului lui Hentzi. Monumentul din Buda ridicat în onoarea lui Hentzi, care la 1848/9 s'a luptat cu eroism pentru tron și dinastie, de mult e un spin în ochii șovinistilor magiari. Dacă ei nu ar avea respect de Viena de mult ar fi măturat din Buda numitul monument. În noaptea de 2 spre 3 a c. un domn elegant a cercat un atentat cu dinamit asupra monumentului. În urma exploziunii puternice a bombei s'a spart ferestrele edificiilor din apropiere, dară monumentul a rămas nevătmătat. Poliția și miliția s'a pus în mișcare, ca să pună mâna pe elegantul făptuitor, pe care mai mulți l-au vădit umblând în jurul monumentului. Dară până acum nu l-au putut prinde. Ca suspect a fost deținut redactorul lui „Oivás“ Szeles, care e condamnat la 6 luni carcer pentru lesa maiestate și s'a lăudat, că va dirma monumentul cu dinamit. Faima despre atentat a produs în Viena o impresie năplăcută. Ministrul Perczel califică de crimă ridicarea unui monument lui Iancu, care a luptat pentru tron și dinastie, era șovinistii din Pesta cărcă a ruina monumentul lui Hentzi.

Cas de morțe. Augustin Pelle protopopul distr. Someș, paroc de Pom, asesor consistorial, a repausat în 27 Martie a. c. în anul al 61-lea al vieții și al 27-lea al preoției.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiile calvinești în biserica românească din Ardeal.

F.

Suprimarea episcopatelor sufragane și nimicirea puterii arhieresci a mitropolitului.

(Continuare.)

Episcopiile sufragane, despre cari avem dovezi, că probabil n'au existat nici odată, fiindcă documentele sună probabil despre alt episcopat. Între aceste amintim mai întâi episcopatul dela Bistra în Transilvania în comitatul Turda-Arieș.

În dalteria mitropolitului Simeon Ștefan dată lui Parteniu episcopului dela Muncaci se amintesc, un episcop „*Saba Bistranensis*“, era în o scrisore alui Georgiu Lippai arhiepiscopul dela Strigoniu același episcop se numește „*Zaba Bistrinski*“.¹⁾

Petru Maior vorbește despre episcopul acesta, astfel spune lucrul, ca și cum în dalterie s'ar dice apriat, că episcopul Saba a fost din Ardeal. Dalteria în adevăr înse nu ne spune nimic despre aceea, că Saba a fost din Ardeal sau de aie.

Tot Petru Maior dice mai departe că episcopul acesta n'a fost altul decât episcopul Vadului, care înse pre atunci locuia în Bistrița. Nu aduce înse nici o dovadă în favorul asertului său.

Șincăi încă reproduce dalteria acesta în versiune română. Era despre episcopul Saba se exprimă astfel: „*Despre episcopul Saba din Bistra, carele se pomenește în dalteria mai sus adusă, alta nu cuteză a dice, fără că a fost arhiepiscopul sfânt și neavând eparhia sa a ședut în Bistra. Doră el și urmat apoi lui Ștefan și lu Iosafat în anul 1689 sub nume de Sava II.*“

În urmă Timoteu Cipariu susține părerea, că Saba a fost episcop la Bistra,²⁾ sub care tare credem, că înțelege Bistra din Transilvania în comitatul Turda-Arieș aproape de Abrud, locul natal al episcopului Petru Paul Aron, unde mitropolitul Șuluta a funcționat ca capelan.

Noi înse credem, că nici una din păreriile aceste nu este adevărată.

Anume întâi părerea lui Petru Maior, că Saba ar fi fost episcopul Vadului numai atunci ar pute fi adevărată, când episcopia Vadului ar mai fi existat pre la anul 1651, când fu dat dalteria. Episcopia Vadului înse încă pre la anul 1628 se vede a fi încetat, deoarece mitropolitul Genadie pre la anul acesta între titulele sale poartă și titula episcopiei Vadului, cum se vede din dalteria lui dată mitropolitului Ștefan.³⁾ În Dalteria din Imprejurarea acesta se vede, că episcopia Vadului pre la 1628 încetase deja. Altcum nu ar avé înțeles, ca mitropolitul Belgradului să se numească și al Vadului:

Din părerea lui Șincăi numai atâtea e mai pre sus de ori ce îndoie, că episcopul Saba a fost în adevăr episcop consacrat. Altcum nu ar avé înțeles chemarea lui la consacrarea unui episcop. Canonul 1 al apostolor din Pravila prescrie, că episcopul să se hirotonesca de doi sau trei episcopi. Și chemarea lui Saba de către mitropolitul Belgradului Simeon Ștefan la consacrarea lui Parteniu episcopul Muncaciului și a avut temelul său în dispozițiile dreptului oriental din Pravila.

Ce dice mai departe Șincăi despre Saba, că neavându eparhie, ar fi ședut în Bistra, este numai o conjectură, la care a trebuit să alerge spre a explica barēm în câțva lucrul.

Dacă Saba n'a avut eparhie, cauza nu pōte fi alta decât săă că din cauza gōnelor din ver o parte nu putea să-și ocupe scaunul, sau că era numai episcop titular. Și în ună casă și în celalalt în dalterie nu s'ar fi numit după locul, unde petrecea silit de imprejurări, ci după cetatea, pentru carea fu sfântă, fie că avea în adevăr diecesă, fie că purta numai titula cetății.⁴⁾

¹⁾ Petru Maior »Istoria bisericei Românilor« pag. 163. Dalteria în originală latină întrgă se află la Pray »Specimen hierarchiae hungaricae« t. I. și de acolo la Petru Maior »Istoria bisericei Românilor« pag. 153, era mutilată la Leurian și Bălcescu »Magazin istoric pentru Dacia« t. III pag. 261; în versiune română la Șincăi »Cronica Românilor« la anul 1651.

²⁾ »Acte și Fragmente« pag. XII.

³⁾ »Acte și Fragmente« de T. Cipariu pag. 253.

⁴⁾ Că și în resărită au existat episcopi titulari, parte, cari purtau titula ver unei diecesae in partibus infidelium, sau și numai titula ver unei cetăți, se pōte vedea la Vehring »Kirchenrecht« pag. 635; era în România sunt și astăzi arhierii titulari fără diecesă numiți arhierii locotenenți, cari poartă numele după cetățile: Ploesti, Craiova, Râmnic, Pitesti, Botoșani, Băcău, Berlad și Galați. Vezi legea din 14 Dec. 1872. N'are deci nici un temel că ceea ce susține Șaguna în »Compendiul de drept canonic« pag. 117, că biserica resăritului nu cunōște decât episcopi cu diecesă, fie că sunt în ea creștin, fie că au perit cu totul.

Mai corectă în câțva a purcesă T. Cipariu, care susține, că Saba a fost episcopul Bistrei, va să dice Bistra era în adevăr scaunul unui episcop sufragă mitropolitului Belgradului.

Durere, că Timoteu Cipariu n'a cercat mai de aproape, unde pōte fi Bistra aceea.

Două imprejurări ar fi putut să-I arete calea, pre care avea să mōrgă, ca să află, că unde este Bistra, în carea Saba a fost episcop.

Aceste sunt, întâi, că Parteniu era un episcop nu românesc ci rutenesc, și a doua, că Saba în scrisorea arhierescopului Georgiu Lippai dela Strigoni se numește cu numele rutenesc »Bistrinski«.

Considerându aceste două imprejurări, credem, că era de stul de aproape cugetul, că Saba a fost episcop rutenesc și nu românesc. Atunci și Bistra a trebuit să fie între Rutenii și comună rutenescă și nu românescă. Și cercându numai șemețele dieceselor rutenesci din Muncaci și Eperjes ar fi află acolo următoarele comune cu numele Bistra:

1. Bistra de jos (Alsó Bisttra).¹⁾
2. Bistra mică (Felső kis Bisttra).²⁾
3. Bistra Crasna (Krázsna Bisttra).³⁾
4. Bistra Turja (Turja Bisttra).⁴⁾
5. Bistra de sus (Felső Bisttra).⁵⁾
6. Bistra rusescă (Orosz Bisttra).⁶⁾
7. Bistra Crajnja (Bisttra Krajnja).⁷⁾
8. Bistra Stropco (Bisttra Sztropko).⁸⁾

Fiindu acum vorba de consacrarea unui episcop rutenesc de către mitropolitul Belgradului Simeon Ștefan cu impreună la crearea unui alt episcop, care poartă și numele rutenesc de »Bistrinski« fiind mai departe 8 comune rutenesci, cari purta numele »Bistra«, pre când românescă este numai una, nu pōte fi fără temei deducerea, că Bistra de sub vorbă nu e Bistra din Ardeal ci una din cele 8 Bistre rutenesci, și încă cu atât mai virtos că pre la 1651, când s'a întâmplat consacrarea lui Parteniu, în Ardeal nu mai exista nici o episcopie sufragă, și afară de aceea Bistra din Ardeal era prea aproape de Belgrad, decât ca să pōte fi probabil, că și la Bistra era scaun episcopesc. De altă parte nu ne este cunoscut ca Rutenii pre timpurile acele să fie avut și alți episcopi afară de cel dela Muncaci.

Înca pe acum vom vedea, în resărită a existat datina, și prin mănăstiri se află episcopi consacrați, și chiar și Români din Ardeal au avut atari episcopi. De ce să nu fie fost și în Rutenii un atare episcop în ver o mănăstire? Și în adevăr în diecesa Muncaciului în apropierea comunel numită Bistra de sus (Felső Bisttra) a fost o atare mănăstire de călugări basilitan (Felső Bisttra) temei să dicem cu destul temei, că Saba Bistranensis și așa pu pōte fi rutenesc.

a fost episcop gemu numai atâtea, că, dacă Bistra din Ardeal ar fi

Mai adăugă un scaun episcopesc, mai că n'ar fi cu puțință să fost pre la 1651 o ceva urmă sau tradițiune despre scaunul episcopesc. Nici urmă de episcopie nu se află, era în titulatura mitropolitului ver un scaun episcopesc nu se amintesc nici în un document, titlului Belgradului Bistra.

de cari dispunem astăzi. În numără și episcopia Galațiului de 2. Între aceste pōte fi spus, că Galațiul să fie fost o episcopie deosebită de a Făgăraș.

decată mănăstiri călugăresci. Nu

Episcopiile, cari n'au fost în biserica resăritului și a apusului numai în Ardeal, ci și pe aie în unele mănăstiri ședează câte era datina în timpurile trecute, că egumenul mănăstirii, câte odată un episcop, care câte odată era episcop preste mănăstire și apartineau. Dacă era și egumen, atunci episcop.

tele ei deprindea jurisdicțiune episcopescă. Ardeal a fost în timpurile Atari episcopi se vede, că în Ardeal au fost în timpurile vechi mai mulți, și anume:

- ¹⁾ Șematismul diecesei Muncaciului pre 1895, pag. 51.
- ²⁾ Totu acolo pag. 31.
- ³⁾ Totu acolo pag. 58.
- ⁴⁾ Totu acolo pag. 139.
- ⁵⁾ Totu acolo pag. 38.
- ⁶⁾ Totu acolo pag. 134.
- ⁷⁾ Șematismul diecesei de Eperjes pre 1895, pag. 33.
- ⁸⁾ Totu acolo pag. 163.
- ⁹⁾ Vehring »Kirchenrecht« pag. 595.

1. *Episcopulă dela Fel-Diod* în comitatul Albei de Jos. În documentul collațional din 1557 al reginei Isabella se amintesc un *Christofor*, pre care regina îl constituie de episcop al mănăstirii Fel Diod „*episcopus claustrii Fel Diod*”, pentru cel măturisesc credința grecească, și îi dă „*episcopatum claustrii Fel Diod cum omnibus ejusdem episcopatus pertinentiis ac proveniunt et emolumentis.*”¹⁾

Petru Maior e de părere, că episcopul *Christofor* este episcopul *Silvașului*, care perțindu-și moșiile sale, a dobândit mănăstirea dela Fel Diod, și de acolo povățuia eparchia *Silvașului*.²⁾ Delegatul *Petru Maior* la părerea acésta, fiind că susține, că e vorba neaunțită, că egumenul unei mănăstiri să se numească episcop. Și așa dacă *Christofor* a fost episcop, cum se vede, a fost în adevăr, atunci a trebuit să-și aibă diecesa sa, și să fie numit al mănăstirii dela Fel Diod numai pentru că locuia în mănăstirea aceea.

La aceste și noi dicem, că superiorii mănăstirilor ca atare s'au numit nici când episcopi. Inse dacă superiorul era și episcop consacrat, atunci purta și titula de episcop al acelei mănăstiri. Și așa *Christofor* fiind și superior mănăstirii din Fel Diod, și totu odată și episcop consacrat, s'a putut numi pre dreptul episcopul mănăstirii aceleia.

În Germania de pildă au fost în mai multe locuri episcopi al mănăstirilor, *episcopi claustrii*, *Klosterbischöfe*.

2. *Episcopulă dela Feleac* în apropierea Clușului. Între scrierile familiei preoțesci din Feleac se află unele documente, cari sunt afară de totă indoala, că la Feleac în timpurile vechi au fost episcopi. Documentele din bunăvoința familiei s'au publicat în „*Arhivă pentru filologie și istorie*” pag. 770 și uu. În ele se amintesc trei episcopi dela Feleac, anume: *Petru*, *Marcu*, despre care se vede documentul, că a fost grecește, și *Danco*.

Nu este de crezut, că episcopi dela Feleac au fost episcopi cu diecesă, căci atunci încetându episcopatul, mitropolitul Belgradului ar fi luat în titlatura sa și titlul Feleacului, ceea ce nu se vede din documentele, ce le avem astăzi, nu se vede a se fi înlocuit.

Mai probabil este, că cei trei episcopi amintiți au fost superiorii mănăstiresci, cari aveau și ordul eiscopesc, sau episcopi mănăstiresci, de-orece la poporul de acolo până astăzi există tradițiunea, că în Feleac a fost oare când mănăstire de călugări.

* * *

Conservarea numelor episcopatelor sufragane în titlatura mitropolitului Belgradului, și suprimarea titlaturii de mitropolit prin principii calvinice. Pre cum s'a putut vedea din puținele surse istorice, cari ne-au rămas despre episcopatele sufragane

¹⁾ Decretul se află la Benkó „*Milcovia*” t. II § 145; de acolo la *Petru Maior* „*Istoria bisericii Românilor*” pag. 164 și *Laurian* și *Balcescu* „*Mapa istorică pentru Dacia*” pag. 205 și uu., unde e și în traducere românească.

²⁾ „*Istoria bisericii Românilor*” pag. 165.

mitropolitului Belgradului, până pre la timpul, când s'a început supremația calvină asupra bisericii românești din Ardeal, totuși avem despre ele unele urme pozitive, și chiar și câte un nume de alți episcopilor.

Așa de pildă despre *episcopia Vadului*, avem urmă destulă de sigură în documentul dela 1533. Asemenea despre *episcopia Făgărașului* sau *Galățului* avem urmă destulă de sigură în numele episcopului *Macariu* dela 1469. Era ce se ține de episcopi din mănăstiri, ne sunt cunoscute câteva nume de ale lor, pre cum alți *Christofor* dela Fel Diod din anul 1557, alți *Petro*, *Marco* și *Danco* dela Feleac din anii 1538, 1550, 1595, deși aceștia proprie nu erau episcopi sufragani în înțelesul adevărat al cuvintului.

Din secolul al 17-lea înse, când a fost mai puternică presiunea calvină asupra bisericii românești din Ardeal, nu ne-a rămas nici cea mai mică urmă pozitivă, din care să putem deduce, că pre atunci mai exista barăm un singur episcopat sufragant românesc în Ardeal.

Atunci mitropolitul Belgradului și nesilit de nimeni a trebuit să ia diecesele suprimate sub guvernarea sa episcopescă nemijlocită. A conservat înse amintirea lor prin aceea, că în titlatura sa a început a purta și titlurile episcopatelor suprimate, a Vadului, Silvașului, Făgărașului, Maramureșului și așa mai departe.

Astfel le-a succedat calvinilor a da lovitura de marte în biserica românească din Ardeal mai întâi organizațiunii bisericești celei mai însemnate după Pravilă, organizațiunii mitropolitane, după care biserica românească din Ardeal era împărțită în mai multe diecese, în frunte cu un mitropolit și mai mulți episcopi sufragani.

Câtă de urtă li-a fost organizațiunea acésta, ce prea era asemenea celei catolice, se vede și de acolo, că deși mitropolitul nostru n'a încetat nici în era calvină a se numi mitropolitul Belgradului, totuși calvinii în actele lor nu l'au numit nici odată așa, ci numai de pildă: „*Superintendens Vladicatus universarum ecclesiarum graecos, rascianos et valachicos ritus observantium.*”¹⁾

Cuvintul „*mitropolit*”, ca termen catolic nu-l puteau calvinii nici decum suferi în biserica românească, și totu asemenea numirea mitropolitului dela ver o cetate, după datina observată și în biserica catolică, cum se numea cel românesc dela cetatea Belgradului. De aceea au mai preferat calvinii a-l numi numai „*superintendentele bisericilor*” după datina calvină.

Cum să fie putut deci calvinii suferi episcopate românești sufragane mitropolitului Belgradului, când și numirea de mitropolit, și încă dela ver o cetate le era prea urtă fiind prea ierarhică catolică?

(Va urma.)

* * *

¹⁾ Vezi de pildă Collaționalele mitropolitului *Iosif Budai de Piskinecz* din 1680 în „*Acte și Fragmente de T. Cipariu*” pag. 60.

Lourdes înaintea forului științei.

De prof. Dr. I. Ackerl.

(Continuare.)

Nu știința, ci o purcedere de tot scălciată este, care spre esplicarea vindecărilor miraculoase se provacă la ipnotism și prin acésta grămădesce ipoteze preste ipoteze. Prin astfel de ipoteze cercă învetații cei fără credință, să-și acopere nesciința. Dacă ei ar voi, să fie sinceri, ar trebui să dică așa: Într'o cauză supranaturală nu credem, érá vre o cauză naturală nu cunoștem.

Vindecările întâmplare în Lourdes pot să se osebescă în trei clase. În cea dintâi se înșiră vindecările acele, cari deși sunt extraordinare, totuși pot să se esplice pe cale naturală. Așa spre es. vindecarea persónelor isterice, vindecarea morburilor curat nervoase. Sub persóne isterice înțelegem de regulă pe acei ómeni, cari mai mult sufer cu închipuire, decât în realitate, cu tóte că sunt forme de isterie atât de grele și complicate, cât ele tocmai așa sunt de incurabile ca și vătămă-

rile organice. Dar pentru aceea esperința ne învătă, că stări nervoase, ologiri isterice și altele în urma înfuițelor naturale pot să dispară și adese ori și dispar, și de multe ori dispar repede.

Astfel de stări au în vedere doctorii ipnotismului și sugestiunii, când afirmă, că și ei pot face „*minuni*”. Medicii din Lourdes la judecarea vindecărilor de felul acesta sunt foarte rigoroși și nici casurilor celor mai extraordinare de felul acesta nu le atribuesc îndată un caracter miraculos.

Cu deosebire se dice despre Dr. de Saint-Maclou presidentul de mai înainte al comisuni, că el a procedat cu o rigóre aproape esagerată față de vindecările morburilor nervoase și isterice, așa că se desamăgira mulți vindecați, cari de ani întregi au fost cuprinși de chinurile cele mai mari și acum mântuindu-se deodată în Lourdes de acestea, erau convinși despre vindecarea lor miraculoasă.

A doua se delatură în Lourdes atari

morburii, cari cu timpul și în anumite împrejurări ar fi putut să se vindece și pe cale naturală, însă așa, pe cum s'au vindecat, așa de repede, așa de nemijlocit și cu deplin succes, trebuie să fie considerate ca vindecări miraculoase. Așa un ochi morbos póte să se facă sănătos cu timpul, un absces de stomac póte să se vindece, abscese cangrenose prin operații norocoase pot să se delature, un ac intrat în carne póte să-și facă însuși o cale de ieșire. Inse științei îi este cunoscut, că în atari casuri sunt margini, preste cari vindecările simple naturale nu pot să trecă. O îndelungată bôlá de ochi nu póte să se delature prin udarea cu apă simplă așa, cât în momentul următorii după aplicarea apei să dispară ori ce urmă a morbului de mai înainte. Nu e tréba naturii, ca un vechi morbo de stomac împreunat cu continue vomări așa să-l delature, cât scăldându-se în apă rece ca ghéta morbosul să devină deodată așa de sănătos, ca el numai decât să póta mânca ca un îmblățitor. Nu póte să se

considera ca efectul unor cauze naturale, ca ôre cine cu întrégă fața mâncată de cangrenă după o simplă rugăciune așa să se vindece, cât scôrța cea putredă de odată să cadă, și fața morbosului să apară curată ca de curând rasă. Celestina Daboies de șapte ani purta în degetul cel mare sting un ac rupt. În urma acesteia ea suferia gróznice dureri ziua și nóptea, mâna i-s'a umflat, degetele i-se astrinseră și i-se strimbară fórté. Tóte s'aú cercat spre delăturarea corpului străin. Dóuë trei septémăni se făcúrá tăieturi în carne spre acest scop, dar fără succes. În 20 August 1886 își înmuia mâna cea bolnavă în apa grotel. Atunci acul percurgând o cale de 8 cm după câteva minute apăru iute ca o sagétă la suprafața ieșind afară prin vârful degetului. Medicii, cei ce erau în Lourdes, esaminară cazul până la ceia mai neînsemnate detaiuri și pe urmă declarară fără șovăire, că aci e vorbă de o vindecare supranaturală, ce din punct de vedere al științei nu se póte explica.

În urmă sunt stări morbóse, cari nici de cum nu pot să se deslătore pe căi naturale, și pe cari știința din cauza acésta în sensul strîns al cuvîntului le declară de morburî „incurabile”. Așa spre es. orbire provenită din deslipirea rețelei ochiului, asurđire în urma spargerii ambelor timpane auriculare, tuberculosă în stadiul ultim, ori ca un picior mai scurt pe cale anatomică să se facă egal cu celalalt și altele.

În Lourdes inse vin atari vindecări în-ainte, și casurile amintite mai la dél pot să se illustreze cu decî de exemple classice. Așa de es. a tractat Dr. Boissarie în cartea sa în detaiú vindecarea alor 30 de casuri de tuberculosă, cari vindecări aú produs mare senzație între medici. „Tuberculosii în stadiul ultim nu aú nici un prospect de vindecare. Dacă e distrusă odată țesătura plumănilor și străbătută de găuri afunde, dacă sunt consumate și ultimele puteri și e frântă capabilitatea de rezistență, atunci nici de o vindecare naturală, nici artificială nu mai póte fi vorbă. Morbosul vędënd cu ochii de-vine prada morții sigure.”

Vindecări de atare natură nu se pot în nici un mod explica prin efectele sugestiunii cele preste măsură esagerate, despre care unul dintre cei mai renumiți apărători ai sugestiunii, Dr. Bernheim, declară, că „sugestiunea póte numai să împedecé turbu-

rări în funcțiunile organismului. Nu se póte spre es. demanda unei răniri, să se vindece, ori unui membru organic bolnav, să-și rencépă activitatea sa intreruptă, pe cât de puțin stă în puterea sugestiunii restituirea unei substanțe perdute.”

Vindecările de prima și a dóua specie sunt așa dară „din punct de vedere al științei „necesplabile”, sunt de a se considera ca vindecări miraculóse, cari „trec departe preste puterile naturale.”

Vindecările din Lourdes desprețuesc ori ce calcul omenesc. Cât de adese ori se fușelara morboși și înșotitori de al lor, cari împliniseră anumite condițiuni, sub cari, pe cum auđiseră ori cetiseră, s'aú întimplat vindecările celea miraculóse! Căți înși, cari prin rugăciuni păreau a da năvală acupra ceriului, se departară nevindecați de acolo și se vindecară pe cale ori acasă atunci, când abia mai puteau să se gândescă la posibilitatea unei ascultări a rugăciunilor! Când în 1891, în ziua cea dintăiú a peregrinajului național frances, zelul de rugăciune al peregrinilor prezenți preste tot se vedea a fi fórté mare, și un vestit predicator îndemna în cel mai convingătoriú mod mulțimea spre încredere, și ca la șese sute de morboși manifestară o atare credință, de cât care nici cel vindecați de Christos nu putură avé mai mare, atunci medicii bureauului de constatare erau de acea părere, că mulți vindecați li-se vor presenta în ziua următoare. Și căți li-s'aú prezentat? *Nici unul* macar. Și nici nu s'aú întimplat vre-o vindecare. Naturaliștilor, cari susțineau, că cauza vindecărilor din Lourdes póte să fie iritarea provenită din apa cea rece, le putem aréta sute de casuri, în cari morboșii se vindecară, fără să se fie stropit macar cu acea apă. Căți înși, pătrunși de cea mai mare credință se scăldară în piscină, și o părăsiră, fără să se vindece? *Și când procesiunea teoforă trecu pe dinaintea așternuturilor lor de suferințe, ei se ridicară, își luară patul și se duseră.*

(Va urma.)

Bibliografie.

„Vatra” nrulú 6 a apărut cu următorii sumar: *Cés rée* de Ioan Slavici. *La Malaga* de C. Berariú. *Literatura de astăzi* de E. Florescu. *Hipnotismul* de Sc. A. Stănescu. *Prăvălia pisicii* (fine) după Balzac. *Orgueil (Mândrie)*, de Bonifaciú Florescu. *Pescariú* (fine) de St. Basarabeanu. *Cetatea fermecată* de Gr. Sima al lui Ion. *Sub pa-*

trafir de George Coșbuc. *Vióra din Cremona* trad. de C. Ramurá. *Doué epigrame* de Sex T. *Fel de fel* ** *Ilustrațiile*: Un sclav cătu versurile sale. O vînătoare de mistreți. Dóuë excursioniste. Flori de mac. Familie măróasă. Schoking. De la bal mascat.

La tipografia seminarială se află în vânzare:

Octolohulú celú micú edit. III. Blaș 1892. Prețulú nelegatú 80 cr. v. a., legatú cu călcăiú de pânză cu 95 cr. v. a. Legatú dimpreună cu **Pentecostariulú** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Triodú, crudo fl. 6.50, legatú în piele tare și cu copcii fl. 10.

Orologeriú, crudo fl. 2.80, legatú în piele fl. 3.80.

Apostoleriú, folio, crudo fl. 4.40, legatú în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriú, crudo 2 fl. 20cr., legatú în piele 3 fl. 20 cr.

Introducere în s. Scripturá de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la oltă 1 fl. 50 cr.

Istoria partioulară a bisericeii unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Testamentulú și Literalele fundatióale ale fericitului Archiepiscopú și Mitropolitú gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașú *Dr. Ioan Vancea de Buteasa*. Blașiiú 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blașiiú. Se află în vânzare la Administrația „Unirii”. Prețulú 10 cr., cu partú postalú 15 cr.

Decretele Conciliului, provincialú primé edițiunea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliului provincialú al dollea, edițiunea a II-a broș. 65 cr.

Pregătire la mórte, adecă consideratiuni asupra maximelorú eterne folositoré tuturorora pentru meditare și preoțilorú spre a predica, de *Alfonșú Maria de Liguori* Doctorú alú Bisericeii. În versiune românească de Membrii societății de lectură Inocenții M. Clain. Blașiiú 1893. Tipografia Seminariului archidieceșanú. Opolú are 425 p. 8° micú. Prețulú 80 cr. Editura societății

Posta redacțiunii. Mai multora. Comiti anume pentru primirea și încuarterarea celor a doresc, să fie de față la intronizarea noului nostru Mitropolit și la solemnitățile împreunate cu intronizarea, nu s'a format. Dacă dorește deci ôre cine să fie atunci de față în Blaș, are să se îngrijesc însu-și de cuartir.

Mult Onor. *Teodor Pop*, protopop în *Orșada* Primit cu mulțămită. Pe anul IV s'a achitat în 1894. Cel de acum vin pe 1895.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Cu deosébită stimă cutezú a încunoscința pre Veneratulú Clerú greco-catolicú, că precum și până acum Iaú asupra-mi gătirea de

Iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorú, în ce privesce lucrulú de măsuriiú și de sculptorú, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sante, dimpreună cu aședarea acelorú obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai leftine.

Cu proiecte colorate servescú cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice aú căștigatú recunóscere deosébită, și tóte mă îndreptățescú la sperarea, că Veneratulú Clerú mă va împărtăși ocașionalmente de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritú renumele celú bunu, care mi-l'am căștigatu până acum.

Prin tarifulú de zone dispăréndú depártările, prin acésta capacitatea de concurență mi-s'a măritú.

Rugându-mé pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariú 1892

cu deosébită stimă
Carolú Müller,
auritorú și fabric. de recurs. bisericesci.